

Моніторинг російського інформаційного простору

11.09.2025-18.09.2025

I. Російський ВПК

1. Загальний стан ВПК РФ

i. Потенційні фінансові втрати РФ через авіаносець «Адмірал Кузнецов»¹

Західні аналітики вважають, що утилізація єдиного російського авіаносця «Адмірал Кузнецов» призведе до мільярдних втрат для оборонного сектора. Збереження корабля з модернізованим авіакрилом дало б Росії можливість брати участь у спільних навчаннях з Китаєм та Індією і просувати палубні системи на зовнішніх ринках. Досвід минулого показує, що авіаносець відкривав Москві доступ до великих експортних контрактів. Індія придбала російський авіаносець за \$2,35 млрд, а також винищувачі МіГ-29К і вертольоти Ка-31. Це зробило Росію кращим партнером для Делі в порівнянні з Францією і зміцнило перспективи продажу нових палубних літаків, включаючи Су-57. При цьому всередині країни лунають протилежні оцінки: глава ОСК Андрій Костін назвав відновлення авіаносця економічно безглуздим і запропонував його продати або утилізувати. За даними ЗМІ, корабель, який перебуває в ремонті з 2017 року, можуть законсервувати.

ii. Росія збільшила виробництво ударних дронів у 9 разів у 2025 році²

За даними The New York Times, у 2025 році Росія застосувала проти України понад 34 000 ударних безпілотників та дронів-приманок, що майже в дев'ять разів більше, ніж роком раніше.

¹ <https://lenta.ru/news/2025/09/11/na-zapade-zayavili-o-potere-rossiey-milliardov-dollarov-iz-za-admirala-kuznetsova-v-chem-prichina/>

² <https://www.strana.today/news/491477-smi-pishut-ob-uvelichenii-proizvodstva-bpla-rossiej.html>

Україна повідомляє про зниження ефективності перехоплення: цього року збито близько 88% апаратів, тоді як у 2024 році — близько 93%.

Аналітики прогнозують, що до 2026 року російське виробництво може сягнути 60 000 ударних дронів на рік, що створить додатковий тиск на українську систему ППО.

iii. Росія готує власний термінал супутникового зв'язку на базі системи «Гонець»³

Гендиректор «Роскосмосу» Дмитро Баканов заявив про розробку російського терміналу супутникового зв'язку, аналогічного Starlink. Випробування носимого абонентського пристрою для персональних комунікацій плануються на базі угруповання «Гонець».

Супутникова система «Гонець-Д1М» складається з 12 апаратів «Гонець-М» на низькій орбіті та надає канали мобільного і стаціонарного зв'язку.

Контекстом є глобальна конкуренція в галузі космічних телекомунікацій. Starlink планує до 2040 року довести свою мережу до 40 тис. супутників, а проекти Amazon Kuiper, OneWeb та китайський Guowang — понад 10 тис. апаратів кожний.

2. Війна майбутнього

i. Випробування системи Leonidas: США знешкодили 49 дронів одним імпульсом⁴

Армія США провела випробування електромагнітної системи Leonidas компанії Epirus, яка за кілька секунд нейтралізувала рій із 49 безпілотників. Під час демонстрації в присутності військових, іноземних делегацій і журналістів дрони втратили керування та впали на поле.

³ <https://mashnews.ru/v-rossii-skoro-poyavitsya-sobstvennyj-terminal-sputnikovoj-svyazi-analogichnyj-sisteme-starlink.html>

⁴ <https://t.me/c/2353161113/100>

Leonidas працює на основі мікрохвильової енергії спрямованої дії. На відміну від звичайного глушіння, система здатна уражати навіть автономні чи оптоволоконні безпілотники, покриваючи велику площу та виводячи з ладу одразу кілька цілей.

Перевагою є значно нижчі витрати в порівнянні з кінетичними засобами ППО, де на кожен дрон витрачається окремий боеприпас. Крім стаціонарної версії, існують компактні модифікації Leonidas, які можна розміщувати на легкій техніці.

3. Підприємства ВПК РФ

і. Дрони ГУР атакували військове хімічне виробництво в Пермському⁵

13 вересня дрони Головного управління розвідки України вразили військове хімічне підприємство «Метафракс Кемикалс» у Пермському краї, на відстані близько 1600 км від кордону з Україною.

Підприємство є одним із ключових у російському ВПК: воно спеціалізується на органічному синтезі й є другим за масштабами виробником хімічної продукції в РФ. Його продукція — уротропін, метанол, пентрит, карбамід — використовується для виготовлення вибухових речовин.

За даними джерел, під час атаки було пошкоджене обладнання для виробництва карбаміду.

4. Зброя, технології та інше

і. Модернізація боєголовки ракети 9М727 комплексу «Іскандер» для гарантованого підриву⁶

Росія провела доопрацювання боєвої частини крилатої ракети 9М727 комплексу «Іскандер», додавши набір контактних датчиків

⁵ <https://nv.ua/ukraine/events/metafraks-kemikals-ataka-dronami-poshkodila-kritichne-obladnannya-dlya-vpk-rf-50544882.html>

⁶ <https://nv.ua/ukraine/events/raketa-iskander-k-rossiyane-specialno-proveli-modernizaciyu-etogo-oruzhiya-pishut-smi-50543947.html>

підриву. Їх завдання — забезпечити детонацію 450-кілограмової боеголовки за будь-яких умов падіння.

Аналогічне технічне рішення раніше застосовувалось у ракеті Х-101 повітряного базування. На отриманих фото видно п'ять датчиків, частина з яких закрита пластиковими захисними ковпачками. Разом з тим, за оцінкою Defense Express, нова система ініціації спрацьовує не завжди штатно, що ставить під сумнів її повну ефективність.

ii. Поставки систем РЕБ «Двіна-100М» від «Ростеха»⁷

Держкорпорація «Ростех» оголосила про старт серійних поставок модернізованих систем РЕБ «Двіна-100М», які виробляє холдинг «Росел». Комплекс призначений для блокування каналів управління та передачі даних БПЛА, а також сигналів навігаційних систем. Він працює у широкому спектрі частот і здатний протидіяти як одиночним, так і масованим атакам дронів.

Також «Росел» розпочав серійне виробництво серверів для штучного інтелекту, великих даних та високопродуктивних обчислень. До кінця 2025 року заплановано випуск трьох моделей — універсальної, для зберігання даних та для роботи з II і нейромережами. Виробництво повністю локалізоване на базі НІЦЕВТ, що забезпечує незалежність від імпорту і сумісність із російським ПЗ. Сервери вже отримали попередні замовлення від державних і комерційних структур

iii. ОАК передала чергову партію Су-34 для ВКС Росії⁸

В офіційних повідомленнях про нову партію Су-34 кількість літаків не вказана.

iv. Засоби придушення дронів планують прирівняти до зброї в РФ⁹

Держкомісія Росії з радіочастот розгляне в жовтні пропозицію прирівняти системи придушення БПЛА до зброї. Це означатиме

⁷ https://t.me/news_engineering/15749 ;

<https://news.ru/society/v-rossii-poyavilas-novaya-sistema-podavleniya-bespilotnikov>

⁸ <http://www.aviaport.ru/news/oak-peredala-ocherednuyu-partiyu-su-34-dlya-vks-rossii/>

⁹ https://t.me/bes_pilot/4353

обов'язкове погодження їх розміщення та застосування з територіальними органами МВС.

Уже зараз користувачі «глушилок» повинні мати письмову згоду Міноборони на придбання систем РЕБ проти дронів. Проте на практиці багато хто використовує такі пристрої без дозволів, що призводить до збоїв у навігаційних системах і створює ризики для пілотованої авіації.

В галузі загалом підтримують ідею нових правил, але пропонують централізувати погодження через Міноборони.

- v. *Серійне виробництво літаків-радарів А-50 та А-100 в РФ знову відкладене*¹⁰

ОАК відклала запуск серійного виробництва літака дальнього радіолокаційного виявлення А-50 до завершення випробувань його ключових систем.

Невизначеною залишається і перспектива літака А-100 «Премьер». Його планували поставити у серію ще у 2016 році, але через технологічну відсталість строки постійно переносилися. Попри заяви про перевагу над американським Boeing E-3 Sentry, проект досі не реалізований.

II. Імпортозаміщення

1. Імпортозаміщення в ІТ

- i. *У Росії з'явиться повноцінна лінійка російських систем автоматизованого проектування та розрахунку для мікроелектроніки*¹¹

Росія веде послідовну роботу зі створення власної лінійки САПР для мікроелектроніки, які охоплюватимуть весь життєвий цикл виробництва. Заступник голови Мінпромторгу Василь Шпак, який заявив про це, додав, що в цій галузі є значний потенціал у кооперації з міжнародними партнерами.

¹⁰ https://t.me/opk_news/44957

¹¹ https://t.me/mash_tech/5179

Нікого конкретно Шпак не назвав, але не так давно з'явилася інформація про співпрацю з китайськими розробниками САПР для створення спільних рішень. Вона включає не тільки потенційне використання китайських САПР і спільну розробку систем, але й інтерес КНР до російських нішевих інструментів в області систем інженерного аналізу.

При цьому російським розробникам Мінпромторг довіряє, але перевіряє: міністерство витратить 19 млн рублів на незалежну експертизу ходу робіт зі створення та розвитку російських САПР для мікроелектроніки. Відповідний тендер від Мінпромторгу нещодавно був опублікований на порталі держзакупівель.

Незважаючи на всі зусилля з імпортозаміщення, частка російських рішень поки становить близько 15-20%, решта припадає на неліцензовані версії іноземних програм. Проблема в тому, що іноземне ПЗ глибоко проникло в уже вибудований життєвий цикл виробництва продукції і перейти на російські САПР буде непросто.

ii. На 7 заводах «Русала» впровадили MES-систему на базі російської IIoT-платформи¹²

«Русал» відзвітував про завершення впровадження MES-системи (системи управління виробничими процесами) для управління виробництвом на 7 алюмінієвих заводах, в основу MES лягла російська цифрова платформа ZIIoT від ГК "Цифра. ІТ-директор «Русала» Андрій Фаєрштейн розповів, що вже підписано договір на тиражування цього рішення ще на чотирьох підприємствах холдингу.

У «Цифрі» кажуть, що було створено типове рішення, яке охоплює повний цикл роботи з даними: від збору технологічної інформації в реальному часі з систем АСУ ТП і диспетчеризації до глибокого аналізу і прогнозування. Передбачені і функції оповіщення про порушення, контролю стану обладнання та аналізу випуску продукції.

2. Імпортозаміщення у електроніці

i. Якісного російського «заліза» не було і немає¹³

Якість російського комп'ютерного обладнання впала слідом за відходом іноземних вендорів з країни. Про це розповів старший

¹² https://t.me/mash_tech/5163

¹³ https://t.me/mash_tech/5184

віце-президент ВТБ Сергій Безбогов, який очолює технологічний блок банку.

«Ми спостерігаємо, що в якийсь момент часу впала якість обладнання. Коли була конкуренція, доводилося напружуватися. Іноземці пішли, конкуренція зменшилася і через це, як мені здається, стало не все добре, зокрема, з мережевим обладнанням, яке зараз випускається в Росії».

Також Безбогов заявив, що для «великих мереж» в Росії «як не було «харда», так і немає зараз». Що ж стосується «заліза» для ШІ, то всі в Росії зараз спостерігають за виробниками відповідного обладнання в Китаї і намагаються його тестувати.

- ii. *Російський літограф буде на 60% дешевшим за іноземні. Але потім¹⁴*

Літограф, розроблений Зеленоградським нанотехнологічним центром (ЗНТЦ), коштуватиме \$6 млн і зможе обробляти від 100 до 140 пластин на годину. Для порівняння, установка ASML коштує \$15 млн і обробляє 180 пластин на годину, а літографи Nikon продають за \$12 млн і вони здатні обробляти 150 пластин на годину.

Установка ЗНТЦ буде працювати в діапазоні 130 нм, ось тільки її ще доведеться почекати - завершити роботи з розробки хочуть в 2026 році, а поставки замовникам обіцяють почати з 2028 року. Формально це близько до обіцянок заступника голови Мінпромторгу Шпака, який обіцяв виробництво літографа з топологією 130 нм у 2026 році.

III. Машинобудування

1. Інвестиції в російське машинобудування

- i. *Росія виділить 8 млрд рублів на розвиток технопарків у 25 регіонах¹⁵*

Уряд Росії виділить 8 млрд рублів на розвиток індустріальних і технопарків у 25 регіонах. За словами прем'єра Михайла

¹⁴ https://t.me/mash_tech/5176

¹⁵ <https://realnoevremya.ru/news/355395-rossiya-vydelit-8-mlrd-rublei-na-razvitie-tehnoparkov-v-25-regionah>

Мішустіна, до 2030 року в країні має запрацювати не менше 100 таких майданчиків з інфраструктурою для підтримки малих і середніх компаній.

За підсумками відбору визначено 31 проект, які допоможуть МСП розвивати інноваційні виробництва і прискорювати виведення продукції на ринок. Раніше вже було профінансовано будівництво понад 60 парків, де працюють понад 900 організацій і створено близько 15 тис. робочих місць.

Розвиток мережі технопарків реалізується в рамках нацпроекту «Ефективна і конкурентна економіка». Мішустін зазначив, що доступ до майданчиків отримують і підприємства креативних індустрій, що має сприяти зростанню доходів працівників малого та середнього бізнесу.

2. Співпраця РФ з іншими країнами в машинобудуванні

і. Білорусь і Росія розширяють співпрацю в машинобудуванні¹⁶

Білорусь і Росія мають намір поглибити співпрацю в верстатобудуванні, роблячи ставку на технологічну незалежність. Успішним прикладом названо проект «Союзний верстат», який стабільно розвивається другий рік поспіль. У планах — запуск союзної програми «Світлофор», орієнтованої на імпортозаміщення, серійне виробництво компонентів і стандартизацію компонентів, що дозволить знизити собівартість обладнання.

3. Російські машинобудівні підприємства

і. Фаніл Зіятдінов: «Перші верстати під брендом «Купол» вже випущені»¹⁷

З 17 по 19 вересня в Іжевську пройде 23-й Промисловий форум Удмуртії, присвячений Дню зброяра Росії. Серед ключових учасників — «Купол», «Аксіон-Холдинг», «Росатом МеталТех», «Белкамнефть» та інші провідні промислові компанії. Керівництво республіки відзначає, що розвиток промисловості підтримується інвестиціями (37 млрд рублів за перше півріччя 2025 року), пільговими позиками та субсидіями.

Особлива увага приділена оборонно-промислому комплексу. Так, Іжевський електромеханічний завод «Купол» заявив про випуск перших власних верстатів з ЧПУ і розвиток десятків

¹⁶ <https://belta.by/economics/view/belarus-i-rossija-rasshirjat-kooperatsiju-v-stankostroenii-737661-2025/>

¹⁷ <https://www.infox.ru/press/news/362998-fanil-ziatdinov-pervye-stanki-pod-markoj-kupol-uze-vypuseny>

імпортозамінних проєктів — від клейових матеріалів для приладобудування до установок для скраплення газу.

«Перші верстати під маркою «Купол» вже випущені», - зазначив гендиректор підприємства.

ii. Концерн «Калашников» збільшив обсяги виробництва в Іжевську¹⁸

На церемонії відкриття Дня зброяра в Удмуртії глава регіону Олександр Бречалов зазначив, що концерн «Калашников» значно збільшує обсяги виробництва і розширює лінійку продукції за рахунок цивільних виробів і виробів подвійного призначення. Удвічі зріс напрямок верстатобудування, укладено контракти з 20 російськими та білоруськими компаніями. Зараз на майданчиках підприємства реалізуються 25 інвестиційних проєктів, ще вісім готуються до запуску.

4. Нові розробки й машинобудівні заводи

i. Нижньогородські інженери створили «розумний» токарний блок з предиктивною діагностикою¹⁹

У НГТУ ім. Р. Є. Алексєєва створили токарний блок із вбудованою системою бездротової передачі даних, здатний прогнозувати поломку верстата. Пристрій оснащений тривісним акселерометром, що фіксує найменші вібрації та аналізує «пульс» обладнання в реальному часі. Дані передаються через Wi-Fi, радіоканал або IoT-протоколи, що дозволяє інженерам вести віддалений моніторинг.

Процесор блоку автоматично розраховує параметри вібрації й виявляє відхилення, виступаючи «кардіографом для верстата». Така система дає можливість переходу до предиктивного обслуговування: ремонт виконується тільки при необхідності, скорочуються простой, подовжується термін служби інструменту і знижуються витрати.

¹⁸ <https://ria.ru/20250917/kalashnikov-2042575860.html?ysclid=mfp52wsg5642016016>

¹⁹ <https://www1.ru/news/2025/09/13/nizegorodskie-inzenery-sozdali-umnyi-tokarnyi-blok-s-prediktivnoi-diagnostikoi.html>

IV. Стратегічні матеріали

1. Загальний стан галузі стратегічних матеріалів у РФ

і. Виробники стратегічних металів домовилися про співпрацю²⁰

Альянс стратегічних металів "СТАННУМ" уклав партнерські угоди з НП «Горнопромышленники России», Ассоциацией производителей и потребителей редких и редкоземельных металлов и Ассоциацией «Техноминерал» в рамках форуму «РЗМ России — Форум-диалог по редкоземельным металлах». Створення цього альянсу стало кроком у створенні об'єднання виробників, постачальників і споживачів кольорових та рідкоземельних металів.

Асоціація "СТАННУМ" активно працює над формуванням стратегії розвитку галузі стратегічних металів з акцентом на державні інтереси та підвищення інвестиційної привабливості. Пропозиції будуть направлені в галузеві міністерства, підприємницькі об'єднання та наукові центри для початку діалогу та вироблення конкретних рішень. Альянс об'єднує підприємства з довгою історією освоєння родовищ у Арктиці та Далекосхідному федеральному окрузі.

2. Торгівля стратегічними матеріалами та їх видобуток

і. Російська кобальтова галузь переживає структурну кризу попри плани розширити видобуток²¹

Попри заяви Мінприроди РФ про майбутнє різке збільшення інвестицій у геологорозвідку кобальту, галузь стикається із системними проблемами. У 90-х роках закрилися ключові підприємства: комбінат "Тувакобальт", "Уфалейникель" та "Южноуральський никелевый комбинат".

Сьогодні випуск кобальту продовжує лише "Норильський никель", де після пожежі 2022 року на Кольській ГМК відновили виробництво з підвищеною потужністю до 3 тисяч тонн на рік. Головна проблема полягає у відсутності підприємств високого переділу - Росія експортує кобальтовий концентрат до Китаю, але

²⁰ <https://t.me/prometallinfo/11742>

²¹ https://www.prometall.info/analitika/gornodobicha/rossiyu_zhdyet_rost_dobychi_kobalta

не має технологій виробництва "батарейних матеріалів", необхідних для акумуляторів.

Раніше Мінприроди РФ оголосило про виділення 2,8 млрд рублів на геологорозвідувальні роботи для нових родовищ кобальту у 2025 році. Основними регіонами проведення георозвідувальних робіт стануть Красноярський край, Камчатський край та Амурська область. Загалом за 2024-2025 роки приватні компанії інвестують близько 3,8 млрд рублів.

У 2024 році видобуток кобальту велася на 11 родовищах з обсягом 11,5 тисяч тонн. Планується освоєння восьми нових ділянок, включаючи Кингашське, Верхнекингашське, Чорногорське родовища у Норільському промисловому регіоні. Сумарна потужність нових проектів оцінюється в 8,6 тисяч тонн щорічного видобутку. Проте експерти ставлять під сумнів реалістичність деяких проектів через інфраструктурні проблеми та питання рентабельності.

ii. Видобуток розсипної платини на Камчатці залишається призупиненим²²

АТ "Корякгеодобича" не відновило видобуток розсипної платини на Камчатці у поточному сезоні. Роботи призупинені з 2023 року, а об'єкти офіційно законсервовані до кінця року. Мінприроди РФ вважає малоймовірним відновлення робіт у майбутньому попри високі світові ціни на платину.

Основною проблемою освоєння подібних родовищ стало підвищення рентного коефіцієнта К-рента для платини та кольорових металів до рівня 3,5, що негативно впливає на рентабельність проектів. Це рішення ставить під загрозу розвиток платинової галузі в регіоні та може призвести до остаточного згортання видобутку.

iii. Китай потроїв імпорту російського нікелю за січень-липень 2025 року²³

Росія встановила новий рекорд з експорту нікелю в Китай: за січень–липень 2025 року поставки досягли 49,1 тис. тонн — це

²² <https://t.me/prometallinfo/11789>

²³ <https://t.me/prometallinfo/11770>

втричі більше, ніж роком раніше. При цьому тільки липневий обсяг (17,7 тис. тонн) перевищив весь результат за 2024 рік (16,2 тис. тонн). У грошовому вираженні експорт виріс в 2,7 рази — до \$772,6 млн.

Частка Росії в імпорті КНР зростає, за звітний період вона досягла 37% проти 35%, встановленого на рік раніше. Головний конкурент — Індонезія. На світовому ринку частка Росії як і раніше тримається на позначці близько 9%.

Зростання попиту в Китаї пояснюється просто — в країні зростає виробництво нержавіючої сталі (на 5% - до 20,2 млн тонн) і акумуляторів для електромобілів. Додатковим стимулом стало здешевлення нікелю приблизно на 10% - до \$15 767 за тону, що дозволило китайським компаніям активно формувати стратегічні запаси.

3. Міжнародна співпраця РФ у галузі стратегічних матеріалів

і. Китай відмовився надавати Росії технології переробки рідкоземельних металів²⁴

Під час візиту Володимира Путіна до Китаю російський президент обговорював з китайським колегою отримання технологій переробки рідкоземельних металів, але отримав відмову, оскільки Китай не прагне ділитися такими технологіями з третіми країнами. У переговорах також брав участь віце-прем'єр РФ Денис Мантуров.

Влада КНР дбає про збереження свого монопольного становища в цій стратегічно важливій галузі. На сьогодні 90% усіх світових патентів обробки рідкоземельних металів належить саме Китаю. Рідкоземельні метали активно застосовуються в авіаційній та космічній промисловості, а також при виробництві мікроелектроніки. Це є відповіддю Китаю на домінування Заходу у сфері виробництва мікропроцесорів.

²⁴ <https://runews24.ru/world/13/09/2025/kitaj-otkazalsya-delitsya-s-rf-texnologiyami-obrabotki-redkozemelnykh-metallov?ysclid=mfns1q5k1h472891972>

V. Обхід санкцій

1. Російські схеми обходу санкцій

- i. *Індійський портовий гігант закрит доступ для підсанкційних російських танкерів*²⁵

Найбільший приватний портовий оператор Індії Adani Group заборонив заходити у свої порти всім танкерам, що перебувають під західними санкціями, повідомляє Reuters. Компанія управляє 14 портами країни, серед яких Мундра — найбільший за обсягом вантажообігу.

Це рішення створює перешкоди для російського «тіньового флоту», що забезпечує поставки нафтопродуктів до Індії. Зокрема, НПЗ HPCL-Mittal Energy, який переробляє 226 тис. барелів на добу, повністю залежить від постачань через порт Мундра.

- ii. *Росія викрилась на фальшивих страховках для «тіньового флоту» через підставну компанію в Норвегії*²⁶

Спільне розслідування NRK та центру «Досьє» показало, що в Норвегії була зареєстрована фіктивна компанія RoMarine AS, яка продавала підроблені страхові поліси для сотень суден російського «тіньового флоту». Хоча компанія мала адресу в престижному офісі Асоціації судновласників в Осло, насправді вона ніколи там не працювала. Норвезький фінансовий регулятор у березні 2025 року зупинив діяльність RoMarine та передав справу поліції.

За схемою стояли громадяни Росії, Норвегії та Болгарії, а власником компанії був петербуржець Андрій Мочалін. Слідчі дійшли висновку, що афера була неможлива без сприяння російської влади: серед клієнтів RoMarine виявили «Новатек», «Роснефть» та Міноборони. Загалом було видано підроблені поліси щонайменше для 256 суден, з них 76 — танкери «тіньового флоту». Експерти назвали цю схему грубим порушенням міжнародних правил, що створює загрозу безпеці морських перевезень.

²⁵ <https://www.reuters.com/world/india/indias-adani-bans-entry-sanctioned-ships-its-ports-sources-say-2025-09-11/>

²⁶ <https://www.nrk.no/vestland/xl/over-100-skip-har-seilt-med-ugyldig-forsikring-fra-norske-ro-marine-1.17476791>

- iii. Син високопосадовця «Ростеха» зізнався в Іспанії, як обходив санкції з готівкою та елітними покупками²⁷

Дмитро Артяков, син першого заступника гендиректора «Ростеха» Володимира Артякова, на допиті в іспанській прокуратурі розповів, як роками возив у країну сотні тисяч євро готівкою, попри санкції. За його словами, він щоліта приїжджає на курорт у Каталонії з родичами та підлеглими, кожен з яких ввозить до 10 тис. євро без декларації. Таким чином йому вдавалося завозити по 100 тис. євро щороку, а після 2022 року він повністю перейшов на готівку. Під час обшуку на його віллі знайшли понад 200 тис. євро.

Артяков також розповів, що купив Lexus за 123 тис. євро через білоруський «Статусбанк», карткою якого скористалася знайома з оточення «Ростеха». У власності сім'ї — дві вілли в елітному Сагаро, оформлені на його 97-річну бабусю Анну Курепіну. Вона ще у 2008 році придбала нерухомість за 14 млн євро через офшор, а в Росії на неї зареєстровані Rolls-Royce і Bentley. За даними витоків, на рахунках Курепіної в «Новікомбанку» у 2022 році було понад 1 млрд рублів.

2. Переорієнтація ланцюжків постачання

- i. Chery залишає Росію через санкції та готується до виходу на біржу²⁸

Китайський автовиробник Chery Automobile оголосив про поступовий вихід з російського ринку, щоб підготуватися до розміщення акцій у Гонконзі та залучити \$1,2 млрд, повідомляє Nikkei. Компанія планує спрямувати кошти на розвиток лінійки електромобілів і гібридів, а також на міжнародну експансію.

Росія була другим за значенням ринком для Chery після Китаю: у 2024 році тут продали понад 325 тис. машин, що становило чверть усієї виручки концерну. Виробник пояснив вихід необхідністю підтвердити дотримання санкцій і правил експортного контролю. Процес згортання бізнесу вже розпочато: активи передаються місцевим компаніям, а до 2027 року Chery повністю згорне свою присутність у Росії.

²⁷ <https://storage.googleapis.com/istories/stories/2025/09/17/u-menya-papa-visokopostavlennii-chelovek/index.html>

²⁸ <https://asia.nikkei.com/business/markets/ipo/chery-seeks-1.2bn-hong-kong-listing-as-carmaker-heads-for-russia-exit>

3. Платежі

- i. *Росія і Китай переходять на бартер: зерно в обмін на автомобілі та техніку*²⁹

Через санкційні обмеження і небажання китайських банків працювати з російськими платежами компанії обох країн все частіше укладають бартерні угоди, пише Reuters. У таких схемах взаєморозрахунки проводяться не через банки, а у вигляді обміну товарами: зерно чи сировина з Росії проти автомобілів, побутової техніки чи будматеріалів з Китаю.

За останні два роки агентство зафіксувало щонайменше вісім таких угод, а джерела в торговельній сфері стверджують, що їхня кількість зростає. Крім товарів, у схемах інколи враховуються й послуги — наприклад, китайські компанії вводять обладнання в експлуатацію в Росії як частину взаємозаліку. Бартер став поширюватися після того, як Мінекономрозвитку РФ у 2024 році офіційно надало інструкції щодо його проведення.

- ii. *Російський оборонний банк запустив у Африці криптоплатежі для обходу санкцій*³⁰

Оборонний банк РФ ПСБ відкрив офіси своєї криптоплатформи А7 у столиці Зімбабве Хараре та в нігерійському Лагосі, повідомляє «Коммерсант». На церемонії були присутні високопосадовці Мінфіну РФ, представники ПСБ та російські дипломати, а з африканського боку — міністри фінансів обох країн.

А7 позиціонує себе як сервіс для міжнародних переказів «у будь-якій валюті та для бізнесу будь-якого масштабу». За заявами ПСБ, нові офіси забезпечуватимуть широкий спектр фінансових інструментів для зовнішньоторговельних контрактів, які повинні бути стійкими до західних санкцій.

VI. Нові санкційні пакети та регулювання

1. Санкції ЄС

- i. *Суд ЄС скасував дозвіл Єврокомісії на будівництво атомних реакторів «Пакш-2»*³¹

²⁹ <https://finance.yahoo.com/news/exclusive-wheat-chinese-cars-russia-060551770.html?guccounter=1>

³⁰ <https://www.kommersant.ru/doc/8041517>

³¹ <https://t.me/theinsider/41892>

Суд Європейського Союзу скасував рішення Європейської комісії, яка дозволила Угорщині надати державні кошти для будівництва Росією двох нових ядерних реакторів на території АЕС «Пакш». Будівництво мало здійснюватися «Росатомом» за рахунок кредитних коштів, наданих Росією. Однак контракт був укладений без торгів.

Суд постановив, що Єврокомісія повинна була перевірити, чи відповідає пряме укладення контракту з російською компанією на будівництво реакторів правилам ЄС про державні закупівлі.

Позов подала Австрія і в першій інстанції програла, проте тепер виграла в апеляції.

«Що буде далі з цим проєктом, ніхто не може сказати, тому що це унікальна ситуація, — каже співголова групи «Екозахист» Володимир Слівяк. — Треба що, все кинути і новий тендер оголосити? Як мінімум варто очікувати нової затримки. Це рішення сильно вплине на ситуацію всередині ЄС з можливим будівництвом атомних станцій, причому не тільки «Росатома».

ii. Опубліковано документи про продовження антиросійських санкцій ЄС³²

Вранці 15 вересня в Офіційному журналі ЄС опубліковано Рішення 2025/1895 та Регламент 2025/1894 про продовження до 15 березня 2026 року блокуючих антиросійських санкцій.

Виключено лише 2 особи: бізнесмен Павло Єзубов і Костянтин Завізенів. Останній — у зв'язку зі смертю, Павла Єзубова виключили не через 2 успішні судові процеси в Суді ЄС. Такі були ще у багатьох, а тому що ніхто з Балтійських країн не застосував вето. Наприклад, пропозиції Угорщини та Словаччини виключити зі списку 6 бізнесменів, включаючи Алішера Усманова, Петра Авена та Михайла Фрідмана, не отримали згоди Латвії. Також вищезазначеними документами для багатьох фізичних та юридичних осіб було змінено обґрунтування санкцій.

³² <https://t.me/lawsanctions/2336>

2. Санкції США

- і. Мінторг США оголосив про введення торгових обмежень щодо 32 іноземних компаній³³*

Йдеться про включення до американського Entity List нових організацій на підставі порушення санкцій США проти Китаю, Росії та Ірану.

У зв'язку з обходом обмежень щодо КНР під санкції потрапили близько 20 юридичних осіб з Китаю, Сінгапуру, Гонконгу і Тайваню, в тому числі Національний центр служби часу (NTSC) при Академії наук КНР.

Офіційна підстава - придбання продукції американського виробництва на підтримку ВПК і сектора високих технологій КНР. Ще дві китайські компанії Sino IC Technology і Shanghai Fudan Microelectronics потрапили в EL у зв'язку з виробництвом чіпів для високопродуктивних обчислень (HPC). Остання при цьому також звинувачується в поставках технологій російським особам, пов'язаним з ВПК РФ.

На підставі порушення антиросійських обмежень вторинні санкції були введені проти чотирьох організацій:

- Індійської AR Sales за поставку товарів американського виробництва в РФ

- Трьох турецьких фірм Atempo, EB Teknoloji і Dentun Elektronik за експорт в Росію товарів високого пріоритету

Нарешті, у зв'язку з порушенням режиму санкцій проти Ірану під обмеження потрапили:

- Розташовані в ОАЕ Smart Mail Services (за підтримку KCIP) і HAS General Trading (за експорт до Ірану і РФ товарів подвійного призначення)

- Три китайські фірми за підтримку ВПК Ірану

3. Санкції Великобританії

- і. Нові санкції Британії³⁴*

12 вересня Велика Британія розширила санкційний список. На підставі Регламенту 855 санкції були введені щодо 3 фізичних та 27 юридичних осіб. Велика Британія оголосила про введення

³³ <https://t.me/sanctionsrisk/3615>

³⁴ <https://t.me/sanctionsrisk/3613>; <https://t.me/lawsanctions/2333>; <https://lenta.ru/news/2025/09/11/na-zapade-zayavili-o-potere-rossiye-milliardov-dollarov-iz-za-admirala-kuznetsova-v-chem-prichina/>

блокуючих фінансових санкцій проти російських і зарубіжних громадян та компаній, причетних, на думку британських властей, до підтримки ВПК РФ. Серед них:

- Підприємство хімічного профілю ФКП «Анозит»
- Виробник виробів радіоелектроніки АО «Протон»
- НДІ технічних систем «Сінвент»
- АТ «Брянський хімічний завод імені 50-річчя СРСР»
- Розробник програмного забезпечення АТ ОКБ «Ікар»
- Виробник конденсаторів АТ «Елеконд» та ін.

Під вторинні санкції потрапили вісім іноземних компаній за порушення експортного контролю щодо РФ шляхом поставок високотехнологічного обладнання:

- Індійська Hayers Infotech Private Limited
- Турецька Mastel Makina Ithalat Ihracat Limited Sirketi
- Гонконгські Jin Tang Tchnology Limited, Scorpion's Holding Group Limited, Shenzhen Blue Hat International Trade Co., Ltd
- Тайські Phaeton Group Co., Ltd, Soguzo Co., Ltd i Tecgr Co., Ltd

До санкційного списку також було включено 70 танкерів, які, ймовірно, пов'язані з транспортуванням російської нафти.